

(И.Юсупов: 113- б.).
... Базда айнытады нилдің суўындай...
(И.Юсупов: 80-б.)
... Биреўлер гегирдекке суў бүркип
(И.Юсупов: 91- б.).

Мине, усындай фразеологизмлерди И.Юсупов өз шығармаларында шебер пайдаланған. Фразеологизмлерди инверсиялық усулда уйқасқа түсирип косық қатарларында қолланған.

Шайыр халық тилинің фразеологизмлер менен келетуғын образлы сөз байлығын өз елегинен өткізип, көркем шығармада шеберлік пенен пайдаланыўдың үлгисин көрсетеди.

Фразеология мәселеси карақалпақ тилинде өз алдына толық изертленип, еле сыр-сыпаты белгили болмаған мәселелерден есапланады.

Фразеологизмлер - көркем шығармада көркемлеў қуралларының бири. Бунда шайыр халық тилиндегі таяр фразеологизмлерди қолланыў менен бирге, өзи де оған дөретиўшилиқ қатнас жасайды. Усыған сәйкес фразеологизмлер жаңаша, өзгеше түс алады. Берилген пикир және де көркем, сулыў болып шығады. Автор фразеологизмлердің қурылысына өзгерис киргизеди, қурамына айырым сөзлерди қосып та пайдаланады.

Шайыр халық тилинің фразеологизмлері қурамы

Әдебиетлар

1. Aynazarova G. Qaraqalpaq tilinde ten'les yeki komponentli frazeologizmlerdin' leksika-semantikalı'q ha'm stillik wo'zgeshelikleri. -N.: «Qaraqalpaqstan», 2015.
2. Бекбергенов А. Карақалпақ тилинің стилистикасы. -Нөкіс: 1990.
3. Бердимуратов Е. Әдебиет тилинің функциональлық стильлеринің раўажланыўы менен карақалпақ лексикасының раўажланыўы. -Нөкіс: 1973
4. Виноградов В.В. Язык художественного произведения. -М.: 1998.
5. Пирниязова А. Фразеологизмлердің көркем әдебиетта қолланылыўы. Өзбекстан ИА Карақалпақстан бөлими Хабаршысы, 2011, № 2. 67-69-б.
6. Юсупов И. Таңдамалы шығармаларының еки томлығы. -Нөкіс: 1992.

Мақола қарақалпақ тили фразеологизмлеринің бадий адабиетта услубий қўлланылышыға бағишланған. Бадий асарларда фразеологизмлеринің қўлланылыш услублары хар хил. И.Юсупов фразеологизмлерни бадий восита сифатида хар хил йўналишларда фойдаланған. Шоир асарларида образнинг ички хиссийтини очиб беришда, тавсифлашда, сўзлаш манерасини беришда, воқеани хулосалашда, бадийлигини оширишда ва х. фразеологизмлердан фойдаланади. Шоир халқ тили фразеологизмлеридан фойдаланиб индивидуал фразеологизмлар яратади.

Статья посвящена изучению стилистического использования фразеологизмов каракалпакского языка в художественной литературе. Разнообразны приёмы использования фразеологизмов в художественных произведениях. Фразеологизмы как средство художественного приёма в произведениях И.Юсупова весьма многообразны. Поэт использует фразеологизмы как образное средство раскрытия внутреннего мира персонажа, характера, характеристики его речевой манеры, с целью усиления выразительности. В произведениях поэта используются как индивидуальные образования обороты, так и распространённые в каракалпакском языке фразеологизмы.

The given article deals with stylistic usage of phraseological units in Karakalpak literary texts. There are different ways of using phraseologisms in literary texts. Phraseological units as an expressive means are widely used in the poems by I.Yusupov. The poet used phraseological units in the description of the inner world of personages, their character, for the characterization of their, manner of speech and to increase expressiveness. The poet used in his works both individual genuine expressions and trite phraseological units in Karakalpak.

KOREYS TILI LINGVOMADANIYATIDA "HASAD" HISSIY KONSEPTI

O.Sa'dullayeva - magistrant

N.Kim - filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent davlat sharqshunoslik instituti

Tayanch so'zlar: til, madaniyat, hasad, lingvomadaniyat, hissiyot, konseptsiya, konsept, ehtiros, fikr.

Ключевые слова: язык, культура, ревность, лингвокультурология, эмоция, концепция, концепт, чувства, понятие.

Key words: language, culture, jealousy, linguoculturology, emotion, conception, concept, feeling, opinion.

Til jamiyatning mavjudligi shartlaridan biri. Til milliy madaniyat unsurlaridan hisoblanadi. Uni moddiy vositalardan ayri holda tasavvur qilib bo'lmaydi. Bundan xulosa shuki, til madaniyatning ajralmas qismidir. Har bir millat va xalqning noyoblighi uning tilida va bu uning ming yillar davomida shakllangan o'z tarixi, o'z madaniyatida namoyon bo'ladi. Tildan boshqa hech bir hodisa millatning o'ziga xosliklarini ochib bera olmaydi. Til inson tafakkuri ko'zgusi. Har bir davlat o'z milliy tiliga ega. Til va madaniyatning o'zaro munosabati ko'p qirrali murakkab masala. Turli tillarning namoyondalari bir vaqtning o'zida turli madaniyatlarining namoyondasi hamdir. Madaniyatlararo muloqot esa, birinchi o'rinda til ko'prigi orqali amalga oshiriladi.

нан ең кереклилерин таңлай отырып, мүмкиншилигине қарай оларды түрлендиреди. Баянланып отырған уақыяға байланысly фразеологизмлердің стильлик қолланылыў өзгешелиги оның тилдеги хызметі болып табылады.

Хәр бир шайыр халық тилинің фразеологизмлерин керек жеринде пайдалана отырып, өзинің сүўретлеў мақсетине сәйкес ийкемlestиреди. Оларды дөретиўшилиқ пенен қолланады, себеби, «жазыўшы-миллий сөз мәдениатын дөретиўши, оны раўажландырыўшы. Ол өз дәўириндеги халық тилин пайдалана отырып, өз дөретиўшилигинің тийкаргы мақсетине ылайықлап ана тилинің хәр түрли усылларын таңлап алып, жаңартып, жыйнақлап жумсайды» [4].

Жуўмақлап айтқанда, И.Юсуповтың қайсы шығармасын алып қарасақ та олар фразеологизмлерге жүдә бай екенлиги менен көзге түседі. Шайырдың хәр бир таңлаған фразеологизми шығарма тилин жанландырып, оған миллийлик колорит береді. И.Юсуповтың фразеологизмлерге усас етип жасаған көркем хәм терең мәнили сөзлери халық арасына кеңнен тарап кеткен. Себеби, шайыр халық тилин шығармаларында қоллана отырып, оның әлўан қырлары менен сырларын көз алдымызға жайып салады. Соның менен өзи де жаңа көркем сөз дизбеклерин дөретеди.

РЕЗЮМЕ

Мақола қарақалпақ тили фразеологизмлеринің бадий адабиетта услубий қўлланылышыға бағишланған. Бадий асарларда фразеологизмлеринің қўлланылыш услублары хар хил. И.Юсупов фразеологизмлерни бадий восита сифатида хар хил йўналишларда фойдаланған. Шоир асарларида образнинг ички хиссийтини очиб беришда, тавсифлашда, сўзлаш манерасини беришда, воқеани хулосалашда, бадийлигини оширишда ва х. фразеологизмлердан фойдаланади. Шоир халқ тили фразеологизмлеридан фойдаланиб индивидуал фразеологизмлар яратади.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена изучению стилистического использования фразеологизмов каракалпакского языка в художественной литературе. Разнообразны приёмы использования фразеологизмов в художественных произведениях. Фразеологизмы как средство художественного приёма в произведениях И.Юсупова весьма многообразны. Поэт использует фразеологизмы как образное средство раскрытия внутреннего мира персонажа, характера, характеристики его речевой манеры, с целью усиления выразительности. В произведениях поэта используются как индивидуальные образования обороты, так и распространённые в каракалпакском языке фразеологизмы.

SUMMARY

The given article deals with stylistic usage of phraseological units in Karakalpak literary texts. There are different ways of using phraseologisms in literary texts. Phraseological units as an expressive means are widely used in the poems by I.Yusupov. The poet used phraseological units in the description of the inner world of personages, their character, for the characterization of their, manner of speech and to increase expressiveness. The poet used in his works both individual genuine expressions and trite phraseological units in Karakalpak.

katimizda kadrlar tayyorlash milliy dasturini amalga oshirish doirasida chet tillarga o'qitishning kompleks tizimi, ya'ni uyg'un kamol topgan, o'qimishli, zamonaviy fikrlovchi yosh avlodni shakllantirishga, respublikaning jahon hamjamiyatiga yanada integratsiyalashuviga yo'naltirilgan tizim yaratildi. 1 Gohida bir tilda so'zlashayotgan insonlar ham bir-birini tushuna olmaydi, bunga sabab ularning madaniyatlari turlichaligidadir, deb aytgan Sherba [2:137].

Ikki madaniyat namoyondalari suhbat qurganda madaniyatlarning to'qnashuvi ro'y beradi deganidir. Bu suhbatdoshlarning salomlashishlaridanoq boshlanadi. Til o'rganish jarayonida esa, madaniyatlar to'qnashuvi katta muammo sifatida ko'tariladi. Bunga sabab til egasining o'zimizniki va begonaniyki degan diskriminatsiya hosil bo'lishida. Til o'rganish jarayonida biz lingvomadaniyat, realiyalar, leksikalarning ekvivalentsizlik holatlarini chetlab o'ta olmas ekanmiz, tilning bu jihatlari ham chuqurroq o'rganishga majbur bo'lamiz. Bu holatga biz madaniyati boy koreys xalqining tilini o'rganish jarayonida ham duch kelamiz. Chunki, koreys xalqi o'ziga xos madaniyat: an'ana, urf-odat va turmush tarziga egadir. Bular albatta, koreys tilida o'z aksini topgan. Koreys tilidagi ot so'z turkumi leksikasiga shu tilning xazinasi sifatida qaralishining sababi unda boshqa tillarga tarjima qilish mumkin bo'lmagan so'zlarning ko'pligidir.

Har qanday intizom kabi, madaniy tilshunoslik ham o'z kategoriya apparatiga ega. Madaniy tilshunoslikning asosiy shartlaridan biri "tushunchasi" dir. Termin tushunchasi va kontseptsiyasi tarixiy ravishda ikkilamchi bo'lib, ruslarning "kontseptsiyasi" lotinning "kontseptsiyasi" - "fikir, kontseptsiya" shaklidir. Biroq, zamonaviy ilmiy va ilmiy jihatdan ishlatilmaydigan qo'llanmada bu atamalar sezilarli darajada farqlanadi. Ko'pincha "kontseptsiya" uchun sinonim sifatida ishlatiladi, ammo "kontseptsiya" atamasi eng keng tarqalgan, muhim xususiyatlarga ishora qiladi. Ob'yekt yoki hodisa, "kontseptsiya" ob'yektning har qanday belgilarini aks ettiradi, shu jumladan, eng muhimidir. Kontseptsiya atamasi mantiq va falsafada uchraydi va "kontseptsiya" odatda madaniy tadqiqotlar va tilshunoslikda qo'llaniladi. Shunday qilib, tilshunoslik tomonidan ishlab chiqilgan "kontseptsiya" atamasi mantiqda qabul qilingan "kontseptsiya" atamasidan qochish imkonini beradi [1.164]. "Kontseptsiya" tushunchasi turli fanlarning vakillariga qiziqish uyg'otadi: psixologiya, tilshunoslik, madaniyat, bilish tilshunosligi, falsafa va boshqalar. "Konsepsiyaning" kontseptsiyasi turli ilmiy maktablar va individual tadqiqotchilarning yondashuvlarida sezilarli darajada farq qiladi. Olimlar kontsepsiyani turli nuqtai nazar va yondashuvlardan foydalangan holda ko'rib chiqadilar; Bu tushunchaning ko'plab ta'riflari va umuminsoniylikning yo'qligi bilan izohlanadi. Biroq, barcha tadqiqotchilar kontseptsiya murakkab, murakkab tuzilish bilan tavsiflanganligini tan olishadi. Kontseptsiya odamning ongida muayyan kontsepsiyalar shaklida mavjud emas, balki tasvir va bilimlarning kombinatsiyasi sifatida paydo bo'ladi. Kontsepsiyalar hayot tajribasi, urf-odatlar, hissiyotlar, din, folklor, mafkura, psixologiya, san'at singari turli xil madaniy omillarning sintezi natijasidir. Ularning natijasida inson va dunyo o'rtasida vositachilik vazifasini o'taydi. Til kontsepsiyasini o'rganish uchun ko'plab usullar mavjud. Bir xil tushunchani turli darajadagi birliklar yordamida ko'rish mumkin: so'z shakllari, morfemalar, leksemlar, erkin iboralar, iboralaridir.

Til-madaniy kontsepsiyaning semantik modelida quyidagi kontsepsiyalar mavjud:

- 1) tushunchani tilda ifodalovchi so'z yoki iboralar;
- 2) kontseptual mazmunini tashkil etuvchi semantik xususiyatlar (xususiyatlar, atributlar);
- 3) tillar darajasida ta'rif (ta'rif) yoki ta'rif (kontseptual tarkib, "ensiklopedik" bilim);
- 4) ichki shakl yoki etimologiya;
- 5) kontekstli sinonimlarda yoki ushbu foydalanishdan keyin paydo bo'ladigan ma'nolari va assotsiatsiyalar, vakillik va tasvirlar majmui antonimik juftliklar (kontseptsiya paradigmatisasi), barqaror modellarda - doimiy epithetslar, barqaror birliklar (iboralar, pulemialar va boshqalar);

6) kontseptual tizimda kontsepsiyaning vazifasi - uning qiymati tizimidagi o'rni;

7) tushunchaning pragmatikasi - kontsepsiyani ortda qoldiradigan qiziqishning stereotiplari to'plami.

Ta'kidlash joizki, kontsepsiyaning murakkab tabiati turli olimlarning tadqiqotlari bilan isbotlangan. Yu. S. Stepanovning fikriga ko'ra, kontsepsiyaning tarkibi uch qatlama ega:

- 1) "asosiy, tegishli" atribut;
- 2) qo'shimcha yoki bir nechta qo'shimcha, "passiv" belgilar, ammo ular "tarixiy" emas;
- 3) ichki, odatda tashqi ko'rinishdagi, og'zaki shaklda yozib olingan ichki shakl.

Havas qilish fazilatdur, hasad qilish illatdur. Fazilatlar deganda, faqat yaxshi xususiyatlar, illatlar deganda esa faqat yomon xususiyatlar tushuniladi. Fazilatlar insonni har taraflama bezaydi, uning xalq orasidagi obro'-e'tiborini, hurmatini oshiradi. Havas qilgan yetar murodga, -deydi dono halqimiz. Ajdodlarimiz doimo fazilatga intilib yashagan. Fazilatli insonlarga havas qilib o'z farzandlariga ularning ismini qo'yishgan, ularga munosib kasb-hunarni tanlagan. Farzand tarbiyasini ham shu fazilatli inson qo'lga topshirishgan. Natijada jamiyatda Muhammad Muso Xorazmiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali Ibn Sino, Abu Nasr Forobiy, Imom Buxoriy, Imom Moturidiy, Burhoniddin Marg'inoniy, Ahmad Yassaviy, Najmiddin Kubro, Mahmud Zamaxshariy, Abduholiq G'ijduvoni, Bahouddin Naqshband, Ahmad Farg'oniy, Sohbiqiron Amir Temur, Muhammad Tarag'ay Ulug'bek, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur singari dunyoni larzaga keltirgan buyuk allomalar va mashhur sarkardalar, jahonga mashhur mutafakkirlar yetishib chiqqan. Chunki, ona zaminimizda tavallud topgan bu ulug' zotlar qalbi yaxshi fazilatlar bilan yo'g'rilgan. Ular o'zining yuksak ma'naviyati orqali nafaqat milliy taraqqiyotga, balki umumbashariyat taraqqiyotiga ham ulkan hissa qo'shganligini tarix so'zlab turibdi.

Ma'lumki, ma'naviyatli inson elim, yurtim deb yashaydi. Xalq, millat, jamiyat manfaatini o'z manfaatidan hamisha ustun qo'yadi. Jamiyatga foyda keltirish, xalq dardi-tashvishi bilan yashash, bunday insonlar hayotining mag'zini tashkil etadi. Allohga shukr, bugungi kunda boshimizni baland qilib, faxr bilan baralla ayt olamizki, yuqorida sanab o'tilgan talablarga javob beradigan buyuk shaxslar xalqimiz o'tmishida ham bo'lgan, bugungi kunda ham bor. Demak, yurtimizda yuksak fazilatlar ega bo'lgan ma'naviyatli insonlar soni qancha ko'p bo'lsa, ulug' maqsadlar yo'lida barchamiz halol-pok bo'lib mehnat qilsak, oldimizda turgan yuksak marralarni egallashimiz oson kechadi. Buni davlatimiz rahbari Sh.Mirziyoyevning quyidagi fikrlaridan anglab olish mumkin: "Barchamiz bir haqiqatni chuqur tushunib, anglab olishimiz kerak: bugun gap xalqimiz, Vatanimizning taqdiri va kelajagi, jondan aziz bolalarimizning baxti va kamoli haqida bormoqda. Shunday ulug' maqsadlar yo'lida barchamiz belimizni mahkam bog'lab ishlashimiz, bor aql-zakovatimiz, bilim va tajribamizni, jonajon Vatanimizga farzandlik mehrimiz va sadoqatimizni safarbar etishimiz kerak. O'zimiz o'zimizga xiyonat qilmasak, o'zimiz o'zimizni aldamasak, halol-pok bo'lib mehnat qilsak, men aminman, ko'zlagan barcha marralarimizga, albatta, yetamiz".

Ko'rinib turibdiki, mamlakatimizda kechayotgan hozirgi jarayon ham barchamizdan, ayniqsa, muhim lavozimlarda faoliyat yuritayotgan rahbar shaxslardan juda katta mas'uliyat, hamda fidoyilik, halollik, poklik, bir so'z bilan aytganda, ma'naviy komillikni talab etadi. Afsuski, yuqorida sanab o'tilgan fazilatlar hamma rahbar xodimlarning turmush tarzidan keng o'rin olgan deb bo'lmaydi. Chunki, oramizda bunday ma'naviy merosdan bebahra bo'lib qolgan mansabdor shaxslar oz bo'lsa-da, hali ham uchrab turadiki, ular o'zlarining noqonuniy xatti-harakatlari bilan nafaqat o'zi va oilasining obro'yiga, balki xalqimiz va davlatimizning sha'niga ham putur yetkazib qo'yadilar. Eng dahshatlisi ular xalqning nazaridan qolib, mamlakat taraqqiyotiga ham jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadilar. Vaholanki, bunday shaxslar soni oramizda qancha kam bo'lsa, yuksak marralarni egallashimiz yanada

tezlashgan bo'lar edi.

Azal-azaldan ajdodlarimiz mamlakat taraqqiyotiga to'sqinlik qiluvchi, jamiyat a'zolarining sog'lig'iga zarar yetkazuvchi, xalq tinchligi va ahilligiga raxna soluvchi muhdish illatlarga nafarat ko'zi bilan qaragan, ulardan hazar qilgan. Albatta, bunday illatlar va odatlar ko'p, lekin ular ichida jamiyat va inson hayotida og'ir asorat qoldiradigan jirkanch bir illat borki, u na millat, na chegara tanlaydi. Bu - hasaddir. Hasad tuyg'usidan nafaqat bizning xalqimiz, balki dunyoning boshqa xalqlari ham jabr ko'rgan. Barchaga ayonki, dunyo hamjamiyati O'zbekistonda olib borilayotgan keng islohotlar mazmun-mohiyatini o'rganishga katta qiziqish bilan qaramoqda. O'zbekistonga ko'pchilikning havasi kelayotgani ham, unga havas bilan boqayotgan davlatlarning soni ko'payayotganligi ham rost. Bunga fikri teran va nigohi sergak har qanday inson guvoh bo'lib turibdi. Shu bilan bir qatorda, davlatimiz va xalqimiz erishgan yutuqlarni ko'rolmaydigan, turli bahonalar bilan gullayotgan bog'imizga tosh otayotgan, o'z ta'sirini o'tkazishga urinayotgan g'anim kuchlar va g'araz niyatli hasadgo'y shaxslar ham borligini inkor etib bo'lmaydi. Chunki, mamlakatimiz erishgan va erishayotgan yutuqlarni ko'rmaslik mumkin emas, lekin hasad orqali ko'rolmaslik mumkindir. Bu dunyoda do'st bor ekan, g'animlar ham bo'ladi. Qolaversa, bunday munosabat bizning davlatimiz, xalqimiz uchun yangilik emas. O'tmishda ham, shunga o'xshash jarayonlar bo'lib o'tganligini tarix so'zlab turibdi. Agar moziyga nazar tashlasak, sobiq tuzum davrida aynan hasad tuyg'usi ta'sirida ko'pgina ulug' yozuvchi hamda olimlar, davlat arboblari, jumladan, yurtimizning dahlo xaloskori

Sohibqiron Amir Temur, atoqli davlat arbobi va yetuk adibi Sharof Rashidov singari xalqimizning ko'plab mard o'g'lonlari nomi qoralanganligiga guvoh bo'lish mumkin. Bundan ko'zlangan maqsad, milliy g'ururni sindirish, milliy tarixni buzib ko'rsatish va xalq ongidan o'chirish edi. Zotan, qalbini hasad tuyg'usi egallagan xalqda ahillik, inoqlik bo'lmasligini, bunday xalqni itoat qildirish va boshqarish oson kechishini o'sha davr g'anim kuchlari juda yaxshi anglagan. Hasadguyning bog'i ko'karmas deganlaridek, oxir-oqibat sobiq tuzum namoyandalarning "bog'i qurib" qolganligiga zamon guvoh.

O'zbek xalq maqollarida shunday deyishadi:

1. Zang temirni kemirar
2. Hasad – odamni.
3. Xashak o'ti xonani kuydirar, Hasad o'ti tanani kuydirar.
4. Hasad ko'chatini ekan, Balo mevasini yer.
5. Hasad o'tini daryo o'chirolmas.
6. Hasad qilma, havas qil.
7. Taqlidchiga tole yor, Hasadchiga — halokat [3. 167].

O'zbek maqollarida ko'rishimiz mumkinki, hasad konsepti ko'proq odamlarga nisbatan qo'llaniladi. Ammo ichki his tuyg'ulariga ta'sir qiladi. Maqollarda ko'rib turimizki, hasad yomon illat hisoblanadi. Qanchalik insonning ko'ngli toss bo'lsa hech kimga yomonligi tegmasa hayotda o'z o'rniga ega bo'ladi. Barcha xalqlarda hasad tushunchasi bor. Koreys xalq maqollarida ham bunday tushuncha mavjud. Ularning maqollarida ham insonga oid maqollar aks ettirilgan.

Adabiyotlar

1. Воркачев С.Г. Сопоставительная этносемантика телеономных концепта «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели): монография / С.Г.Воркачев. – Волгоград: «Перемена», 2003. – С.164.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. - T.: «Ma'naviyat», 2008, 137-b.
3. Turdimov Sh. O'zbek xalq maqollari. "Sharq" nashriyot-matbaa' aksiyadorlik kompaniyasi Bosh tahririyati, 2005, 167-b.

REZYUME

Koreys tili barqaror iboralarga boy bo'lib, ko'pincha koreys tillariga mansub kishilarning ehtirosiga boy, his-hayajon bilan so'zlashganlariga guvoh bo'lamiz. Agar hissiy konsept to'g'risida to'xtaladigan bo'lsak, hasad tuyg'usi salbiy hissiyot bo'lib, insonni ichidan kemirib, tinchligini buzadi. Yuqorida ta'kidlaganimizdek, izlanishning muhimligi shundaki, hissiyot konsepti koreys tili va adabiyotini tabiiy his etishda muhim omil hisoblanadi. Misol qilib keltirsak, koreys tilida shunday afsona bor- bahor kirib kelib, quyosh taftidan qor eriydi. Issiqlik va quvonchdan darak berib ochilgan gullarga sovuq hasad keladi. Koreys tilidagi bu metafora bilan Koreyadagi hasadning hissiy konseptiyasini va uni o'rganishning ajralmasligini tushunish mumkin.

РЕЗЮМЕ

Корейский язык богат устойчивыми выражениями, исходя из, национальной характеристики можно сказать, что большинство корейцев говорят страстно и эмоционально. Если мы говорим об эмоциональной концепции, чувство ревности – это негативная эмоция, которая нарушает человеческое сердце и разрушает его. Как упоминалось выше, ключ к исследованию заключается в том, что концепция эмоций является важным фактором в естественном восприятии корейского языка и литературы. Например, в корейском языке существует такой миф, что приходит весна и тает снег. Тепло и радость цветущих цветов вызывают прохладную зависть. Эта метафора на корейском языке необходима для понимания и изучения эмоционального концепта «ревность» в Корее.

SUMMARY

The Korean language is rich in stable expressions, based on the national characteristics, we can say that most Koreans speak passionately and emotionally. If we speak about an emotional concept, the feeling of jealousy is a negative emotion that breaks the human heart and destroys it. As it was mentioned above, the key to research is that the concept of emotions is an important factor in the natural perception of the Korean language and literature. For example, in Korean, there is a myth that spring comes and snow melts. The warmth and joy of blooming flowers evoke cool envy. This Korean metaphor is essential for understanding and exploring the emotional concept of «jealousy» in Korea.

Адебијаттанıw

ҚАРАҚАЛПАҚ ХАЛЫҚ ҚОСЫҚЛАРЫНЫҢ СЮЖЕТЛИК ӨЗГЕШЕЛИГИ

С.Баўатдинова - филология илимлериниң кандидаты

Әжсинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: халк кўшиклари, жанр, фольклор, сюжет, композиция, лирика, поэтика, ғоя, вариант, қарама - қаршилик, ахлок, образ.

Ключевые слова: народная песня, жанр, фольклор, сюжет, композиция, лирика, поэтика, идея, вариант, конфликт, мораль, образ.

Key words: folk song, genre, folklore, plot, composition, lyrics, poetics, idea, variant, conflict, morality, image.

Сюжетлилик ҳәр қандай көркем әдебияттың тийкаргы белгилеринен есапланады. Улыўма фольклортаныў илиминде фольклорлық сюжетлер ҳаққындағы мәселелерде көпшилик илимпазлар фольклорлық дәретпелердеги эпикалық жанрларға кириўши шығармалардың сюжетлик өзгешеликлерине көбирек итибар береді.

Сюжетке фольклорлық терминлердиң қысқаша

сөзлигинде төмендегіше түсиник берилген: Сюжет – бир-бири менен избе-изликте раўажланып отырған ўақыялардың қысқаша мазмунлық жыйнағы [1].

Бизге белгили, ҳәр қандай лирикалық түрге кириўши дәретпелерде де инсанның өзін қоршаған орталыққа, ондағы ҳәр қыйлы кубылыс ҳәм ҳәдийселерге қатнасы сәўлеленеди. Сондай-ақ, лирикалық түрге кириўши фольклорлық дәретпелердиң бир түри болған